

ТРЕВЕЛ-ЖУРНАЛІСТИКА У МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРІ ВІЙНИ

Катерина Чупрій,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Науковий керівник –

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри масової та міжнародної комунікації

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Оксана Гудошник

Війна в Україні кардинально змінила медійний ландшафт, поставивши перед журналістами нові виклики, змусила переосмислити роль та завдання багатьох напрямків їхньої діяльності. Медійний контент змінився відповідно до складного сьогодення війни. Так, традиційно розважально довоєнна тревел-журналістика сьогодні зосереджена на історіях свідків війни, на показі страшних наслідків російської агресії. Документальний тревел-журналізм може посприяти притягненню до відповідальності за скоєння воєнних злочинів, фільмуючи докази.

Саме поняття «тревел-журналістика», відносно нещодавно стало предметом дослідження вчених і, на думку дослідника Б. Кокінга, часто недооцінювалась: «традиційно вона вважалася набагато нижчою за статусом і рівнем важливості, ніж «важкі» новини політики та міжнародних відносин» [1, с.56]. Однак під впливом соціокультурних, політичних та інших чинників відбулося переосмислення ролі напрямку. Тревел-журналістика базується на подачі відомостей довідкового характеру про подорожі, метою якої є представлення туристу-споживачеві інформації про культуру, архітектурну чи мистецьку спадщину в контексті поточних обставин. Важливо зазначити, що диджиталізація суттєво вплинула на трансформацію мультимедійних можливостей туристичної журналістики, нині вона існує за межами звичних друкованих медіа. Цифровізація та стрімкий розвиток різного роду платформ швидкого інформування населення та поширення контенту дозволили реагувати на нові виклики та можливості галузі з допомогою нових форматів та жарів.

Технології зламали традиційну монополію виробництва та розповсюдження контенту, переваги Web 2.0 або соціальних мереж дозволяють миттєво створювати та обмінюватися контентом користувачам і мандрівникам із широкою аудиторією, реагувати на матеріали, опубліковані іншими користувачами [2, с.4]. Отже, виробниками тревел-контенту можуть бути різні люди, незалежно від освіти чи сфери діяльності, а це породжує потужний користувачський контент і можливості для реалізації проєктів громадянської журналістики [5]. Такими, наприклад, під час війни стали блоги, ютуб-канали наших внутрішньоопереміщених співгромадян і українців, які виїхали за кордон.

Нові виклики сучасності вимагають відповідного підходу до контенту. Українські тревел-проєкти також адаптуються до нових реалій. Замість звичних матеріалів про туристичні перлини України тепер фільмуються російські військові злочини. Раніше у своєму авторському телепроєкті «Світ навиворіт» тревел-журналіст Дмитро Комаров ділився враженнями від екзотичних місць нашої планети. Тепер він знімає місця найжорстокіших та найзапекліших боїв за свободу і незалежність України. 24 лютого 2023 року відбулася прем'єра документального проєкту «Рік». Команда «Світу навиворіт» першою на власні очі побачила та зафільмувала жахиття у щойно звільнених Бучі, Ірпеня та Гостомеля. Журналіст став свідком перших емоцій людей відразу після звільнення Київщини, Харківщини та Херсонщини [4].

У пенталогії «Рік. Харківщина» автор розкриває правдиву історію про життя регіону з перших хвилин повномасштабного вторгнення та хронологію Слобожанського контрнаступу. На відмінну від інших документальних стрічок, команді вдалося зберегти формат довоєнних тревел-проєктів. Відбулася зміна локації: відтепер мандри до світових об'єктів архітектурної та культурної спадщини замінені на показ українських реалій війни. Унаочнення масштабів скоєних злочинів, поєднання з архівними відео та фото матеріалами, які доповнюються короткими інтерв'ю з героями, дало змогу створити вражаючу картину воєнних змін. Наявність великого обсягу матеріалів, багатогодинних інтерв'ю, фільмування різних локацій змінили таймінг програм. Вкласти всі

зібрані дані неможливо в попередній формат годинної програми, через це було створено цикл із п'яти випусків, які стали продовженням проєкту «Рік» [3].

Змін зазнав і візуальний контент сучасних тревел-програм. Широка контекстуальність надають глибини відзнятому матеріалу, фотографії або графічні зображення доповнюють оповідь, надаючи конкретні візуальні докази або ілюстрації до подій. Статичну ілюстрацію замінено або доповнено аудіовізуальним супроводом: відео- та аудіо-матеріалами у різних варіаціях поєднань. Це надає можливість передати аудиторії атмосферу місця подій, відобразити емоції учасників. Звуковий супровід у поєднанні з динамічним зображенням пробуджує співчуття, емпатію та глибокі емоції від побаченого.

Тревел-програми, які колись виступали лише як засіб розваг та розповідей про подорожі, сьогодні стали основою для освіти, культурної самоідентифікації та формування світогляду глядачів.

Список використаної літератури

1. Cocking B. Travel Journalism: Europe imagining the Middle East. *Journalism Studies*. 2009. Vol. 10(1). P. 54–68. <https://doi.org/10.1080/14616700802560500>.
2. Lekant M. & Palau-Sampio D. Reinventing travel journalism in the digital age: Quality, specialization, technology, and a unique perspective. *Comunicación y Sociedad*. 2022. e8250. <https://doi.org/10.32870/cys.v2022.8250>.
3. Документальний проєкт Дмитра Комарова «Рік. Харківщина». URL: <https://1plus1.video/rik/rik-harkivshina> (дата звернення: 27.03.24).
4. Документальний проєкт Дмитра Комарова «Рік». URL: <https://1plus1.video/rik> (дата звернення: 27.03.24).
5. Сафаров А. Громадянські та професійні журналісти – співвідношення прав та можливостей. *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/gromadyanski-ta-profesijni-zhurnalisty-spivvidnoshennya-prav-ta-mozhlyvostej-i42196> (дата звернення: 07.04.2024).